

Frit valg af botilbud

I DUKH får vi jævnligt stillet spørgsmålet, om der er frit valg af botilbud til borgere med nedsat funktionsevne og herunder særligt, om der er frit valg af længerevarende botilbud efter servicelovens § 108 eller af andre lignende botilbud.

Det korte svar er: Ja, der er som udgangspunkt frit valg af botilbud efter § 108 og andre lignende botilbud. Men der er begrænsninger i det frie valg, og det frie valg gælder ikke, når der er tale om midlertidige botilbud.

Udgangspunktet

Ifølge artikel 19 i FN's handicapkonvention gælder det, at;

"personer med handicap har mulighed for at vælge deres bopæl, samt hvor og med hvem de vil bo på lige fod med andre og ikke er forpligtet til at leve i en bestemt boform".

Frit valg for § 108-tilbud

Efter § 108 skal kommunen tilbyde ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Vedrørende spørgsmålet om frit valg af botilbud er det anført i Bekendtgørelse om betaling for botilbud efter §§ 107 og 108 i lov om social service samt flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108.

"§ 15. Ansøgere, som opfylder betingelserne for at modtage tilbud efter servicelovens § 108, har ret til frit at vælge sådanne botilbud."

Begrænsninger i det frie valg for tilbud efter § 108

Ankestyrelsen har i flere principafgørelser taget stilling til begrænsninger og muligheder i det frie valg.

Ankestyrelsen har fastslået i principafgørelse 165-10, at en kommune ikke kan afslå at betale for ophold i længerevarende botilbud ønsket af ansøger efter fritvalsreglerne, hvis botilbuddet skønnes:

- egnet og
- ikke er væsentligt dyrere, end det tilbud kommunen er kommet med.

Hvad er så væsentligt dyrere? Umiddelbart er DUKHs vurdering, at et tilbud, der f.eks. er mellem 10 og 20 % dyrere ikke er væsentligt dyrere, men hvis det er f.eks. 30 % dyrere, ja, så er det sandsynligvis væsentligt dyrere.

Botilbuddet skal være registreret på Tilbudsportalen

I principafgørelse 178-11 fastslår Ankestyrelsen, at et valgt botilbud skal være registreret på Tilbudsportalen. Fra afgørelsen:

”En kommune må kun tilbyde en borger ophold i et længerevarende botilbud, som borgeren har ønsket efter fritvalsreglerne, hvis botilbuddet er registreret på Tilbudsportalen. Borgeren havde ret til at vælge et andet botilbud fra Tilbudsportalen, der fagligt og økonomisk svarede til kommunens tilbud, medmindre det valgte tilbud var væsentligt dyrere, end det botilbud kommunen var kommet med. Ankestyrelsen vurderede, at kommunens døgnbemandede botilbud kunne, med respekt for hans sammensatte funktions-nedsættelse, opfylde hans betydelige behov for daglig hjælp og støtte.”

Ældre- og handicapvenlige boliger

Personer med handicap, der er visiteret til en almen ældre- og handicapbolig efter almenboligloven, har ret til frit at vælge en sådan bolig uanset boligens beliggenhed. Det fremgår af almenboliglovens § 58 a.

Det fremgår endvidere af principafgørelse 101-19, at både ældre- og handicapvenlige boliger og plejeboliger er omfattet af retten til frit valg.

”Hvis en borger er visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig, har borgeren derfor ret til at vælge mellem tilsvarende boliger, uanset boligens beliggenhed.

Det betyder, at en borger, der er visiteret til en plejebolig efter almenboliglovens regler efter frit valg-reglerne, kan vælge et botilbud efter servicelovens §§ 108 og 192. Det er betingelse, at det botilbud, borgeren ønsker, er egnet til at tilgodese borgerens behov. Det ønskede botilbud eller den ønskede plejebolig skal desuden fremgå af Tilbudsportalen og må ikke være væsentligt dyrere end det tilbud, som kommunen vurderer, kan tilgodese borgerens behov.

Retten til frit valg betyder også, at en borger, der er visiteret til en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig, har ret til at vælge en tilsvarende bolig i en anden kommune. Det er dog et krav, at borgeren opfylder både bopælskommunen og tilflytningskommunens kriterier for visitation til enten en ældre- og handicapvenlig bolig eller en plejebolig.”

Længerevarende botilbud efter almenboligloven

Der oprettes og drives også længerevarende botilbud efter almenboliglovens § 105, hvor frit valg-reglerne gælder. Den praktiske støtte ydes efter servicelovens § 83, og den socialpædagogiske støtte ydes efter servicelovens § 85. Der bor i dag efter oplysninger fra Socialstyrelsen ligeså mange i botilbud efter almenboligloven som i botilbud efter servicelovens § 108.

Frit valg mellem botilbud efter servicelovens § 108 og almenboliglovens § 105

Ankestyrelsen har med udsendelse af principafgørelse 41-15 fastslået følgende om det frie valg:

”En borger, som har behov for et længerevarende botilbud, har frit valg mellem botilbud efter ... § 108 og almenbolig-lovens § 105, hvis betingelserne for frit valg er til stede, herunder at det af borgeren ønskede botilbud kan tilgodese borgerens behov.

Det følger af forarbejderne til både serviceloven og almen-boligloven, at borgerens ret til frit valg omfatter både botilbud efter servicelovens § 108 og almenboliglovens § 105. En borger, der er tildelt et længerevarende botilbud efter serviceloven, har således ret til frit valg af længerevarende botilbud efter almenboligloven. En borger, der er tildelt et længerevarende botilbud efter almenboligloven, har ret til frit valg af længerevarende botilbud efter serviceloven.

Det er en forudsætning for, at borgeren kan anvende sin ret til frit valg, at det botilbud, som borgeren ønsker, er egnet til at tilgodese borgerens behov, at tilbuddet fremgår af til-budsportalen, og at det botilbud, som borgeren ønsker, ikke er væsentligt dyrere end det tilbud, som kommunen vurderer kan tilgodese borgerens behov. Kommunen skal vejlede borgeren om retten til frit valg.”

Bemærk således, at det frie valg imellem de to typer af botilbud kun gælder, hvis det valgte botilbud kan tilgodese borgerens behov. Denne problemstilling er omtalt i principafgørelse 72-14:

”En borger med nedsat funktionsevne i så betydelig grad, at det ikke kunne forenes med et botilbud omfattet af lejelovens regler, kunne ikke anvises et botilbud efter almenbolig-lovens § 105 om almene ældreboliger.

Ankestyrelsen har behandlet 3 sager, hvor borgeren havde en meget betydelig nedsat funktionsevne og et så omfattende behov for hjælp til almindelige, daglige funktioner samt pleje, omsorg og behandling, at behovet ikke kunne dækkes på anden vis end i et botilbud efter servicelovens § 108.

Borgerens udviklingsalder var vurderet til 1-4 år, og den nedsatte funktionsevne var af en sådan beskaffenhed, at borgeren ikke var i stand til at påtage sig de forpligtelser eller udnytte de rettigheder, der følger af et lejeforhold. Det gav sig blandt andet til udtryk ved, at borgeren ikke kunne udnytte et køkken eller bad og havde behov for et mindre værelse tæt på fællesarealerne og personalet. Borgeren var endvidere udadreagerende og ødelagde køkken og toilet.”

Ikke frit valg af midlertidige botilbud efter servicelovens § 107

Efter § 107, stk. 1 kan kommunen tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det.

Efter § 107, stk. 2 skal kommunen tilbyde midlertidigt ophold;

- til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, og
- til personer med nedsat psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, og som på grund af disse vanskeligheder ikke kan klare sig uden støtte.

Der er ikke frit valg til disse midlertidige botilbud, f.eks. bo-træningstilbud og behandlingstilbud, idet der ikke er lovhjemmel hertil. Hvis en borger ikke mener, at det midlertidige botilbud man bliver tilbudt, kan tilgodese ens behov, kan man klage over indholdet i tilbuddet.

Bemærk også, at en borger, der er berettiget til et midlertidigt botilbud, ikke kan placeres i et botilbud, der er beregnet til længerevarende ophold. Fra principafgørelse 71-14:

”En borger, som kommunen fandt omfattet af personkredsen for et midlertidigt botilbud efter servicelovens § 107, kunne ikke visiteres til et tilbud efter almenboliglovens § 105 om almene ældreboliger.

Målgruppen for botilbud efter almenboliglovens § 105 er personer med betydeligt og varigt nedsat funktionsevne. En bolig efter almenboligloven er en bolig af mere permanent karakter. Der er tale om et lejeforhold, som er omfattet af lejeloven, hvilket indebærer, at borgeren alene kan opsiges af boligselskabet, hvis der er grundlag for en opsigelse efter den almene lejelovgivning. Kommunen kan således ikke bringe et sådant lejeforhold til ophør.”

Afrunding

Når det gælder længerevarende botilbud efter serviceloven og botilbud efter almenboligloven, er hovedreglen, at der er frit valg - også mellem tilbuddene efter de to forskellige sæt lovgivninger.

I praksis er det ikke sikkert, at der er så mange valgmuligheder. Det kan fx være tilfældet, at der ikke er så mange egnede tilbud at vælge imellem med baggrund i borgerens funktionsnedsættelse. Det kan også være tilfældet, hvis der er meget lang ventetid på det længerevarende botilbud, man helst vil på.

Når det gælder korterevarende/midlertidige botilbud efter servicelovens § 107, gælder det, at der ikke er frit valg

Hvis du er interesseret i at læse mere omkring lovgrundlaget og Ankestyrelsens principafgørelser, kan du læse mere på Retsinformation.dk

I dette Praksisnyt er henvist til:

[Serviceloven §§83, 85, 107, 108 og 192](#)

[FNs Handicapkonvention artikel 19](#)

[Bekendtgørelse om betaling botilbud efter §§ 107 og 108 i lov om social service samt om flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108](#)

[Bekendtgørelse af lov om Almene Boliger § 58 a og § 105](#)

<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1877>

Ankestyrelsens principafgørelser:

[principafgørelse 165-10](#)

[principafgørelse 178-11](#)

[principafgørelse 41-15](#)

[principafgørelse 72-14](#)

[principafgørelse 71-14](#)